

Warszawa, dnia 21 września 2020 r.

Poz. 1620

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI**

z dnia 14 września 2020 r.

w sprawie określenia wzoru pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach świadka w postępowaniu karnym

Na podstawie art. 300 § 4 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30, 413, 568, 1086 i 1458) zarządza się, co następuje:

§ 1. Określa się wzór pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach świadka w postępowaniu karnym, stanowiący załącznik do rozporządzenia.

§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 5 października 2020 r.¹⁾

Minister Sprawiedliwości: *Z. Ziobro*

¹⁾ Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie określenia wzoru pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach świadka w postępowaniu karnym (Dz. U. poz. 515), które traci moc z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia zgodnie z art. 21 ust. 2 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1694).

Załącznik do rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości
z dnia 14 września 2020 r. (poz. 1620)

WZÓR

POUCZENIE O UPRAWNIENIACH I OBOWIĄZKACH ŚWIADKA W POSTĘPOWANIU KARNYM

Jako świadek w postępowaniu karnym posiadasz następujące uprawnienia i obowiązki:

1. Wezwania i sposób przesłuchania

- Jeżeli zostaniesz wezwany/wezwana w charakterze świadka, masz obowiązek stawić się i złożyć zeznania (art. 177 § 1)¹⁾.
- W wyjątkowych sytuacjach (np. gdy należy się obawiać, że obecność oskarżonego mogłaby oddziaływać na Ciebie krępująco) możesz zostać przesłuchany/przesłuchana w drodze wideokonferencji (art. 177 § 1a i art. 390 § 3).
- Jeżeli nie możesz się stawić na wezwanie z powodu choroby, kalectwa lub innej niedającej się pokonać przeszkody, możesz zostać przesłuchany/przesłuchana w miejscu Twojego pobytu (art. 177 § 2).
- Przed rozpoczęciem przesłuchania zostaniesz pouczony/pouczona o odpowiedzialności karnej za zeznanie nieprawdy lub zatajenie prawdy. W postępowaniu przygotowawczym fakt pouczenia potwierdzasz, podpisując stosowne oświadczenie (art. 190).
- W postępowaniu sądowym przed rozpoczęciem zeznań masz obowiązek złożenia przyrzeczenia, chyba że sąd przy braku sprzeciwu obecnych stron od tego odstąpi. Jeżeli jesteś osobą niemą lub głuchą, przyrzeczenie składasz przez podpisanie tekstu tego przyrzeczenia (art. 187 i art. 188 § 3).

2. Usprawiedliwienie nieobecności

Jeżeli zostałeś/zostałaś wezwany/wezwana do stawiennictwa w charakterze świadka, usprawiedliwienie nieobecności z powodu choroby (gdy pozostajesz na wolności) jest możliwe wyłącznie po przedstawieniu zaświadczenia wystawionego przez lekarza sądowego. Inne zaświadczenie lub zwolnienie jest niewystarczające (art. 117 § 2a). Nieusprawiedliwione niestawiennictwo może spowodować nałożenie na Ciebie kary pieniężnej, zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie lub aresztowanie (art. 285–287).

3. Zwrot kosztów

Na Twój wniosek złożony ustnie do protokołu lub złożony na piśmie, w terminie 3 dni od dnia zakończenia czynności z Twoim udziałem, przysługuje Ci zwrot kosztów stawiennictwa na wezwanie (art. 618a–618e i art. 618k).

4. Przesłuchanie z udziałem biegłego i badania

- Jeżeli istnieje wątpliwość co do Twojego stanu psychicznego, rozwoju umysłowego, zdolności postrzegania lub odtwarzania postrzeżeń, możesz być przesłuchany/przesłuchana bez Twojej zgody z udziałem biegłego lekarza lub psychologa, chyba że odmówiłeś/odmówiłaś składania zeznań lub zostałeś/zostałaś od nich zwolniony/zwolniona z powodu relacji łączących Cię z oskarżonym (art. 192 § 2 i 3).
- Jeżeli wyrazisz zgodę, możesz być poddany/poddana oględzinom ciała i badaniu lekarskiemu lub psychologicznemu (art. 192 § 4).
- Jeżeli istnieje potrzeba ograniczenia kręgu osób podejrzanych lub ustalenia wartości dowodowych ujawnionych śladów, mogą zostać pobrane od Ciebie bez Twojej zgody odciski palców, wymaz ze śluzówki policzków, włosy, ślina, próby pisma, zapach. Możesz również zostać sfotografowany/sfotografowana oraz może zostać nagrany Twój głos. W tym samym celu, ale tylko za Twoją zgodą, biegły może zastosować wobec Ciebie środki techniczne mające na celu kontrolę nieświadomych reakcji Twojego organizmu, czyli tak zwany „wykrywacz kłamstw” (art. 192a § 1 i 2).

5. Przesłuchanie w zakresie informacji objętych tajemnicą

- Jeżeli przesłuchanie ma dotyczyć posiadanych przez Ciebie informacji tajnych lub ściśle tajnych, możesz złożyć zeznania dopiero po zwolnieniu Cię przez uprawnionego przełożonego od obowiązku zachowania tajemnicy (art. 179 § 1).

¹⁾ Jeżeli nie wskazano innej podstawy prawnej, przepisy w nawiasach oznaczają odpowiednie artykuły ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30, 413, 568, 1086 i 1458).

- Jeżeli przesłuchanie ma dotyczyć posiadanych przez Ciebie informacji zastrzeżonych lub poufnych albo objętych tajemnicą zawodową, możesz odmówić zeznań, chyba że sąd lub prokurator zwolni Cię od obowiązku zachowania tajemnicy (art. 180 § 1).
- Jeżeli przesłuchanie ma dotyczyć posiadanych przez Ciebie informacji objętych tajemnicą notarialną, adwokacką, radcy prawnego, doradcy podatkowego, lekarską, dziennikarską, statystyczną lub tajemnicą Prokuraturii Generalnej, możesz być przesłuchany/przesłuchana tylko wtedy, gdy jest to niezbędne dla dobra wymiaru sprawiedliwości, a okoliczność nie może być ustalona na podstawie innego dowodu. Decyzję o zezwoleniu na przesłuchanie podejmuje sąd (art. 180 § 2).
- Jeżeli jesteś dziennikarzem, zwolnienie od obowiązku zachowania tajemnicy nie może obejmować identyfikacji autora materiału prasowego, listu do redakcji lub innego podobnego materiału, ani identyfikacji osób, które zastrzegły swoje dane, chyba że chodzi o przestępstwa, wobec których istnieje obowiązek denuncjacji (art. 180 § 3 i 4).
- Jeżeli jesteś osobą, która została zwolniona z obowiązku zachowania tajemnicy, sąd przesłucha Cię na rozprawie z wyłączeniem jawności, chyba że zwolnienie dotyczyło tajemnicy lekarskiej lub medycznej, za zgodą pacjenta lub innego uprawnionego podmiotu (art. 181).
- Nie możesz być przesłuchany/przesłuchana, jeżeli jesteś:
 - 1) obrońcą albo adwokatem lub radcą prawnym udzielającym porady prawnej zatrzymanemu – co do faktów, o których dowiedziałeś/dowiedziałas się, udzielając porady prawnej (art. 178 pkt 1);
 - 2) duchownym – co do faktów, o których dowiedziałeś się przy spowiedzi (art. 178 pkt 2);
 - 3) mediatorem – co do faktów, o których dowiedziałeś/dowiedziałas się od oskarżonego lub pokrzywdzonego, prowadząc postępowanie mediacyjne, z wyłączeniem informacji o przestępstwach, wobec których istnieje obowiązek denuncjacji (art. 178a).

6. Odmowa składania zeznań albo odpowiedzi na pytanie

- Możesz odmówić składania zeznań, jeżeli jesteś osobą najbliższą dla oskarżonego (np. małżonkiem, rodzicem, dzieckiem, osobą pozostającą we wspólnym pożyciu lub w stosunku przysposobienia). Prawo to przysługuje Ci również po ustaniu małżeństwa lub przysposobienia (art. 182 § 1 i 2).
- Możesz odmówić składania zeznań również wtedy, gdy w innej sprawie jesteś oskarżony o współudział w przestępstwie objętym postępowaniem (art. 182 § 3).
- Możesz odmówić odpowiedzi na pytanie, jeżeli odpowiedź mogłaby narazić Ciebie lub osobę dla Ciebie najbliższą na odpowiedzialność za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe (art. 183 § 1).
- Możesz żądać, aby rozprawa była niejawną, jeżeli treść zeznań mogłaby narazić Ciebie lub osobę dla Ciebie najbliższą na hańbę (art. 183 § 2).
- Jeżeli przysługuje Ci prawo do odmowy składania zeznań, możesz z niego skorzystać do chwili rozpoczęcia pierwszego zeznania w postępowaniu sądowym; zeznanie poprzednio przez Ciebie złożone nie może wówczas służyć za dowód ani być odtworzone. Ujawnione natomiast będą protokoły oględzin Twojego ciała sporządzone w postępowaniu karnym (art. 186 § 1 i 2).
- Posiadanie prawa do odmowy składania zeznań nie zwalnia Cię z obowiązku stawiennictwa na wezwanie prowadzącego postępowanie (art. 177 § 1).

7. Zwolnienie od złożenia zeznań lub odpowiedzi na pytanie

- Możesz zostać zwolniony od złożenia zeznania lub odpowiedzi na pytanie, jeżeli pozostajesz z oskarżonym w szczególnie bliskim stosunku osobistym (art. 185).
- Wniosek o zwolnienie od złożenia zeznania możesz złożyć do chwili rozpoczęcia pierwszego zeznania w postępowaniu sądowym; zeznanie poprzednio przez Ciebie złożone nie może wówczas służyć za dowód ani być odtworzone (art. 186 § 1).

8. Przesłuchanie świadka, który nie ukończył 15 lat

- Jeżeli nie ukończyłeś/ukończyłaś 15 lat i jesteś pokrzywdzonym w sprawie o przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej lub przestępstwo przeciwko wolności, przestępstwo przeciwko wolności seksualnej i obyczajności lub przestępstwo przeciwko rodzinie i opiece, możesz zostać przesłuchany/przesłuchana w charakterze świadka, ale tylko raz i tylko przez sąd, w odpowiednio przystosowanym, przyjaznym pokoju. Przesłuchanie jest nagrywane. W przesłuchaniu może wziąć udział wskazana przez Ciebie osoba dorosła, jeżeli nie ograniczy to swobody Twojej wypowiedzi. Tylko wyjątkowo możesz być przesłuchany/przesłuchana ponownie (art. 185a § 1–3 i art. 185d).

- Jeżeli nie ukończyłeś/ukończyłaś 15 lat i posiadasz istotne informacje w sprawie o przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej lub przestępstwo przeciwko wolności seksualnej i obyczajności lub przeciwko rodzinie i opiece, możesz zostać przesłuchany/przesłuchana, ale tylko raz i tylko przez sąd, w odpowiednio przystosowanym, przyjaznym pokoju. Przesłuchanie jest nagrywane. W przesłuchaniu może wziąć udział wskazana przez Ciebie osoba dorosła, jeżeli nie ograniczy to swobody Twojej wypowiedzi. Tylko wyjątkowo możesz być przesłuchany/przesłuchana ponownie. Ten sposób przeprowadzenia przesłuchania nie będzie miał zastosowania, jeżeli współdziałałeś/współdziałałaś w popełnieniu czynu zabronionego, o który toczy się postępowanie karne, lub jeżeli popełniony przez Ciebie czyn pozostaje w związku z czynem, o który toczy się postępowanie karne (art. 185b § 1 i 3 oraz art. 185d).

9. Przesłuchanie świadka pokrzywdzonego w wyniku zgwałcenia

Jeżeli jesteś pokrzywdzonym w sprawie o przestępstwo zgwałcenia albo wykorzystania seksualnego, możesz być przesłuchany/przesłuchana w charakterze świadka, ale tylko raz i tylko przez sąd, w odpowiednio przystosowanym, przyjaznym pokoju. Przesłuchanie jest nagrywane. W przesłuchaniu może wziąć udział wskazana przez Ciebie osoba dorosła, jeżeli nie ograniczy to swobody Twojej wypowiedzi. W razie potrzeby ponownego przesłuchania, co może nastąpić tylko w wyjątkowych przypadkach, na Twój wniosek przesłuchanie zostanie przeprowadzone w drodze wideokonferencji. Na Twój wniosek sąd zapewnia również, aby biegły psycholog biorący udział w przesłuchaniu był osobą tej samej płci co Ty, chyba, że będzie to utrudniać postępowanie (art. 185c i art. 185d).

10. Przesłuchanie małoletniego świadka, który ukończył 15 lat

- Jeżeli jesteś małoletni, ale ukończyłeś/ukończyłaś 15 lat i jesteś pokrzywdzonym w sprawie o przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej lub przestępstwo przeciwko wolności, przestępstwo przeciwko wolności seksualnej i obyczajności lub przestępstwo przeciwko rodzinie i opiece, możesz zostać przesłuchany/przesłuchana w charakterze świadka, ale tylko raz i tylko przez sąd, w odpowiednio przystosowanym, przyjaznym pokoju, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że przesłuchanie w innych warunkach mogłoby wywrzeć negatywny wpływ na Twój stan psychiczny. Przesłuchanie jest nagrywane. W przesłuchaniu może wziąć udział wskazana przez Ciebie osoba dorosła, jeżeli nie ograniczy to swobody Twojej wypowiedzi. Tylko wyjątkowo możesz być przesłuchany/przesłuchana ponownie (art. 185a § 4 i art. 185d).
- Jeżeli jesteś małoletni, ale ukończyłeś/ukończyłaś 15 lat i posiadasz informacje w sprawie o przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej lub przestępstwo przeciwko wolności seksualnej i obyczajności lub przeciwko rodzinie i opiece, a zachodzi obawa, że bezpośrednia obecność oskarżonego przy przesłuchaniu mogłaby oddziaływać krępująco na Twoje zeznania, zostaniesz przesłuchany/przesłuchana w drodze wideokonferencji. Ten sposób przeprowadzenia przesłuchania nie będzie miał zastosowania, jeżeli współdziałałeś/współdziałałaś w popełnieniu czynu zabronionego, o który toczy się postępowanie karne, lub jeżeli popełniony przez Ciebie czyn pozostaje w związku z czynem, o który toczy się postępowanie karne (art. 185b § 2 i 3).

11. Dane osobowe świadka

- Twoich danych dotyczących miejsca zamieszkania i miejsca pracy, a także numeru telefonu, telefaksu ani adresu poczty elektronicznej nie ujawnia się w aktach sprawy. Zamieszcza się je w odrębnym załączniku wyłącznie do wiadomości organu prowadzącego postępowanie i ujawnia się tylko wyjątkowo (art. 148a).
- Jeżeli istnieje niebezpieczeństwo dla życia, zdrowia, wolności albo mienia w znacznych rozmiarach Twojego lub Twoich najbliższych, można zachować w tajemnicy także okoliczności umożliwiające ujawnienie Twojej tożsamości. Do czasu zamknięcia przewodu sądowego przed sądem pierwszej instancji, możesz wystąpić do sądu z wnioskiem o uchylenie tej decyzji (art. 184 – tak zwany świadek anonimowy).
- Pytania zadawane Ci w trakcie przesłuchania nie mogą zmierzać do ujawnienia Twojego miejsca zamieszkania ani miejsca pracy, chyba że ma to znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 191 § 1b).

12. Ochrona i pomoc dla świadka

- W razie zagrożenia dla życia lub zdrowia Twojego lub Twoich najbliższych możesz otrzymać ochronę Policji na czas czynności procesowej, a jeżeli stopień zagrożenia jest wysoki, możecie otrzymać ochronę osobistą lub pomoc w zakresie zmiany miejsca pobytu. Wniosek o udzielenie ochrony należy skierować do komendanta wojewódzkiego Policji, za pośrednictwem organu prowadzącego postępowanie albo sądu (art. 1–17 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka (Dz. U. z 2015 r. poz. 21)).
- Ty i Twoi najbliżsi możecie otrzymać bezpłatną pomoc psychologiczną w Sieci Pomocy dla Osób Pokrzywdzonych Przestępstwem (art. 43 § 8 pkt 2a ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 523 i 568)). Szczegółowe informacje można uzyskać na stronie internetowej <https://www.funduszsprawiedliwosci.gov.pl> lub pod numerem telefonu +48 222 309 900.

13. Pełnomocnik

- Jeżeli wymagają tego Twoje interesy w toczącym się postępowaniu, możesz ustanowić pełnomocnika, którym może być adwokat lub radca prawny. Jeżeli wykazesz, że nie stać Cię na pełnomocnika, sąd może na Twój wniosek wyznaczyć pełnomocnika z urzędu (art. 87 § 2 i art. 88 § 1).
- Sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, może odmówić udziału w postępowaniu ustanowionego przez Ciebie pełnomocnika, jeżeli uzna, że nie wymaga tego obrona Twoich interesów (art. 87 § 3).

14. Przesłuchanie przez konsula

Jeżeli przebywasz za granicą, możesz być przesłuchany/przesłuchana przez konsula. Przesłuchanie może się odbyć tylko wtedy, gdy wyrazisz na to zgodę. W takim przypadku nie stosuje się przepisów o obowiązku stawiennictwa i konsekwencji z tym związanych czy też przepisów pozwalających na przesłuchanie w drodze wideokonferencji, przepisów o ochronie świadka, przepisów o udziale w przesłuchaniu innych osób, jak biegły lekarz czy psycholog (art. 26 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. – Prawo konsularne (Dz. U. z 2020 r. poz. 195 i 1086)).

Pamiętaj, że jeżeli przedstawione pouczenie wydaje Ci się niejasne lub niepełne, masz prawo żądać od prowadzącego postępowanie dodatkowych, szczegółowych informacji o Twoich uprawnieniach i obowiązkach.

Masz obowiązek złożenia w aktach sprawy oświadczenia potwierdzającego otrzymanie niniejszego pouczenia.